

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Sžo/18/2014
Identifikačné číslo spisu:	6013200695
Dátum vydania rozhodnutia:	22.10.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Elena Kováčová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:6013200695.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Eleny Kováčovej a členiek senátu JUDr. Aleny Poláčkovej, PhD. a JUDr. Evy Babiakovej, CSc., v právnej veci navrhovateľa: Q. V., bytom B. č. XXX, B. - S., proti odporcovi: Centrum právnej pomoci, kancelária Žilina, so sídlom Národná 34, Žilina, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu sp. zn. 4US 2207/11 (1984/2013) zo dňa 25. marca 2013, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 28Sp/22/2013-17 zo dňa 17. decembra 2013, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 28Sp/22/2013-17 zo dňa 17. decembra 2013 m e n í tak, že napadnuté rozhodnutie odporcu sp. zn. 4US 2207/11 (1984/2013) zo dňa 25. marca 2013 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a na ďalšie konanie.

Účastníkom náhradu trov konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom č. k. 28Sp/22/2013-17 zo dňa 17. decembra 2013 potvrdil rozhodnutie odporcu 4US 2207/11 (1984/2013) zo dňa 25. marca 2013, ktorým odporca odňal navrhovateľovi nárok na poskytnutie právnej pomoci podľa § 14 ods. 1 písm. b/ zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o bezplatnej právnej pomoci“) z dôvodu, že navrhovateľ nespĺňal podmienku stanovenú zákonom - stav materiálnej núdze.

Krajský súd v odôvodnení rozsudku uviedol, že medzi účastníkmi nebolo sporné ustálenie výšky príjmu navrhovateľa spolu so spoločne posudzovanou osobou (jeho manželkou), avšak spornou otázkou v

konaní bolo, či odporca má povinnosť brať do úvahy aj ďalšie skutočnosti pri posudzovaní splnenia podmienok na poskytovanie bezplatnej právnej pomoci, najmä či má posudzovať zvýšené výdavky na strane žiadateľa, ktoré majú základ v jeho ťažkom zdravotnom postihnutí. Krajský súd dospel k záveru, že právny nárok na poskytnutie právnej pomoci bez finančnej účasti, resp. s finančnou účasťou v zmysle § 6a zákona o bezplatnej právnej pomoci, majú len osoby, ktoré sú v materiálnej núdzi, pričom táto sa posudzuje podľa výšky príjmov, od ktorých sa odpočítava v zmysle § 7 len taký výdavok, ktorý je uvedený v odseku 1 tohto ustanovenia. S poukazom na ustanovenie § 6b zákona o bezplatnej právnej pomoci krajský súd uviedol, že zákon zveril odporcovi, aby v rámci voľnej úvahy rozhodol o poskytnutí právnej pomoci s finančnou účasťou oprávnenej osoby v tých prípadoch, keď je to primerané okolnostiam žiadanej právnej pomoci, odporca však nemá zákonom danú povinnosť v týchto prípadoch poskytnúť právnu pomoc. Podľa krajského súdu správna úvaha, na základe ktorej správny orgán môže rozhodnúť o poskytnutí právnej pomoci v daných prípadoch, je limitovaná len tým, že existujú okolnosti žiadanej právnej pomoci, ktoré je možné posúdiť tak, že k nim je primerané poskytnúť právnu pomoc oprávnenej osobe aj v prípade, že jej príjmy prevyšujú hranicu materiálnej núdze.

Proti tomuto rozsudku podal navrhovateľ v lehote ustanovenej zákonom odvolanie a žiadal, aby najvyšší súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na nové konanie, resp. aby napadnutý rozsudok krajského súdu zmenil a návrhu navrhovateľa v celom rozsahu vyhovel. V odvolaní uviedol, že krajský súd rozhodol síce podľa zákona o bezplatnej právnej pomoci, avšak v rozpore s Ústavou SR, resp. s Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a Všeobecnou deklaráciou ľudských práv. Navrhovateľ zdôraznil, že je občanom s ťažkým zdravotným postihnutím a oproti zdravým občanom má vyššie náklady na zdravotné zabezpečenie a ďalšie dôležité životné potreby. Rozhodnutie krajského súdu považoval navrhovateľ za diskriminačné aj z dôvodu, že v iných konaniach za tých istých materiálnych a zdravotných podmienok bol oslobodený, pričom poukázal na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 3Sžo/9/2013 zo dňa 16. mája 2013.

Odporca v písomnom vyjadrení k odvolaniu navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok krajského súdu ako vecne správny potvrdil. Uviedol, že pri odňatí nároku na poskytnutie právnej pomoci postupoval v súlade so zákonom o bezplatnej právnej pomoci, keď dospel k záveru, že navrhovateľ sa nenachádza v stave materiálnej núdze. Odporca poukázal na to, že v konaní skúmal splnenie podmienok podľa § 6, § 6a a § 6b zákona o bezplatnej právnej pomoci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v rozsahu a v medziach podaného odvolania (§ 212 ods. 1 OSP s použitím § 246c ods. 1 veta prvá OSP) bez nariadenia pojednávania (§ 250ja ods. 2 OSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 156 ods. 1 a ods. 3 OSP v spojení s § 246c ods. 1 vetou prvou OSP a § 211 ods. 2 OSP) a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľa je potrebné vyhovieť.

Podstatou správneho súdnictva je ochrana práv občanov a právnických osôb, o ktorých sa rozhodovalo v správnom konaní; ide o právny inštitút, ktorý umožňuje, aby sa každá osoba, ktorá sa cíti byť rozhodnutím či postupom orgánu verejnej správy poškodená, dovolala súdu, ako nezávislého orgánu a vyvolala tak konanie, v ktorom správny orgán už nebude mať autoritatívne postavenie, ale bude účastníkom konania s rovnakými právami, ako ten, o koho práva v konaní ide.

Úlohou správneho súdu pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu je posudzovať, či si správny orgán zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkmi konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi ako aj s procesnoprávnymi predpismi.

Predmetom prieskumu v prejednávanej veci je rozhodnutie, ktorým odporca odňal navrhovateľovi nárok

na poskytnutie právnej pomoci podľa § 14 ods. 1 písm. b/ zákona o bezplatnej právnej pomoci z dôvodu, že navrhovateľ sa nenachádza v stave materiálnej núdze.

Podľa § 6 ods. 1 zákona o bezplatnej právnej pomoci fyzická osoba má právo na poskytnutie právnej pomoci bez finančnej účasti, ak

- a) jej príjem nepresahuje 1,4-násobok sumy životného minima ustanoveného osobitným predpisom a nemôže si využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom,
- b) nejde o zrejmú bezúspešnosť sporu a
- c) hodnota sporu prevyšuje hodnotu minimálnej mzdy okrem sporov, v ktorých nie je možné hodnotu sporu vyčíslieť v peniazoch.

Podľa § 6a ods. 1 veta prvá zákona o bezplatnej právnej pomoci ak príjem fyzickej osoby presahuje 1,4-násobok sumy životného minima ustanoveného osobitným predpisom a súčasne nepresahuje 1,6-násobok uvedenej sumy a nemôže si využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom, má právo na poskytnutie právnej pomoci určeným advokátom alebo centrom pri splnení podmienky finančnej účasti vo výške 20 % trov právneho zastúpenia podľa osobitného predpisu; splnenie podmienok podľa § 6 ods. 1 písm. b/ a c/ tým nie je dotknuté.

Podľa § 6b ods. 1 zákona o bezplatnej právnej pomoci ak je to primerané okolnostiam žiadanej právnej pomoci, môže centrum v prípadoch podľa § 6a ods. 1 poskytnúť právnu pomoc aj bez úhrady finančnej účasti.

Podľa § 6b ods. 2 zákona o bezplatnej právnej pomoci ak príjmy prevyšujú zákonom určenú hranicu materiálnej núdze, centrum môže poskytnúť právnu pomoc s finančnou účasťou oprávnenej osoby, ak je to primerané okolnostiam žiadanej právnej pomoci.

Podľa § 25 ods. 1 zákona o bezplatnej právnej pomoci na konanie o nároku na poskytnutie právnej pomoci a o súvisiacich nárokoch podľa tohto zákona sa vzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní.

Všeobecným predpisom o správnom konaní, na ktorý odkazuje zákon o bezplatnej právnej pomoci, je zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“).

Podľa § 47 ods. 3 správneho poriadku v odôvodnení rozhodnutia správny orgán uvedie, ktoré skutočnosti boli podkladom na rozhodnutie, akými úvahami bol vedený pri hodnotení dôkazov, ako použil správnu úvahu pri použití právnych predpisov, na základe ktorých rozhodoval, a ako sa vyrovnal s návrhmi a námietkami účastníkov konania a s ich vyjadreniami k podkladom rozhodnutia.

Z citovaných ustanovení zákona o bezplatnej právnej pomoci je zrejmé, že právna pomoc podľa tohto zákona je fyzickým osobám poskytovaná pri splnení podmienok uvedených v zákone, pričom pokiaľ ide o podmienku materiálnej núdze, teda nepresiahnutia určenej hranice príjmu žiadateľa, ktorá bola dôvodom odňatia priznanej právnej pomoci v prejednávacom prípade, je zrejmé, že zákonodarca stanovil viacero „režimov“, resp. „variant“, kedy je žiadateľovi právna pomoc poskytnutá, pričom tieto režimy sa odlišujú výškou príjmu žiadateľa, ďalšími okolnosťami prípadu, ako aj samotnou povahou nároku v tom zmysle, či je na priznanie právnej pomoci právny nárok alebo jej priznanie je ponechané na vôli odporcu.

Ustanovenia § 6 a § 6a zákona o bezplatnej právnej pomoci upravujú podmienky, za splnenia ktorých vzniká žiadateľovi právo na poskytnutie právnej pomoci priamo zo zákona, a to buď bez finančnej účasti alebo s finančnou účasťou žiadateľa.

V ustanovení § 6b zákona o bezplatnej právnej pomoci zákonodarca zakotvil oprávnenie odporcu zvážiť poskytnutie bezplatnej právnej pomoci, resp. právnej pomoci s finančnou účasťou žiadateľa aj v prípadoch, ktoré vykračujú poza pevné hranice podmienok upravených v § 6 a 6a tohto zákona. Priznanie právnej pomoci na základe ustanovenia § 6b zákona o bezplatnej právnej pomoci je viazané na

podmienky tam uvedené, pričom aj v situácii, keď tieto podmienky nastanú, zostáva na vôli a posúdení správneho orgánu (odporcu), či právnu pomoc na základe tohto ustanovenia zákona žiadateľovi poskytne.

Najvyšší súd považuje za potrebné uviesť, že zákon o bezplatnej právnej pomoci bol prijatý za účelom poskytovania právnej pomoci fyzickým osobám, ktoré v dôsledku svojej materiálnej núdze nemôžu využívať právne služby na riadne uplatnenie a ochranu svojich práv. Z toho vyplýva, že aj nároky a práva, ktoré tento zákon upravuje, boli zákonodarcom do zákona zakotvené na naplnenie uvedeného účelu, teda na efektívne a kvalifikované uplatnenie a ochranu práv fyzických osôb, a nie na priznávanie práv a kompetencií správnomu orgánu. Ak je v zákone zakotvený inštitút, ktorý udeľuje správnomu orgánu určitú fakultatívnu právomoc priznávať nárok na základe vlastného správneho uváženia, je na vôli správneho orgánu, či uvedený nárok prizná, ale je povinnosťou správneho orgánu priznanie tohto nároku vziať do úvahy.

Ako vyplýva z uvedeného, odporca bol povinný posúdiť, či v danom prípade sú splnené podmienky na priznanie právnej pomoci podľa ustanovenia § 6b zákona o bezplatnej právnej pomoci s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu. Aj keď odporca dospeje k záveru, že právnu pomoc žiadateľovi neprizná, z odôvodnenia rozhodnutia musí byť zrejmé, že pred konečným rozhodnutím zvážil aj všetky relevantné okolnosti vyplývajúce z ustanovenia § 6b zákona o právnej pomoci. Z napadnutého rozhodnutia odporcu je zrejmé, že odporca sa možnosťou priznania právnej pomoci s finančnou účasťou podľa § 6b ods. 2 zákona o bezplatnej právnej pomoci nezaoberal. Jeho tvrdenie vo vyjadrení k odvolaniu navrhovateľa, že podmienky na poskytnutie právnej pomoci skúmal aj podľa ustanovenia § 6b zákona sa nezakladá na pravde.

S ohľadom na uvedené dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že je potrebné odvolaniu navrhovateľa vyhovieť, rozsudok krajského súdu podľa § 250ja ods. 3 veta prvá v spojení s § 250l ods. 2 OSP zmeniť, napadnuté rozhodnutie odporcu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

O trovách konania rozhodol najvyšší súd podľa § 224 ods. 2 OSP v spojení s § 250k ods. 1 a § 250l ods. 2 OSP. Keďže úspešnému navrhovateľovi trovy v konaní nevznikli, najvyšší súd mu nepriznal ich náhradu.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.